

Slutrapport

Version 2.2 111013

Projektnamn		Ärende-ID
Besökscenter för Ulvö kulturarv		00178982
Stödmottagare		Organisationsnummer
Ulvö kapellag		889600-9845
Redovisningsperiod		Total projektperiod
2013-10-01—2014-12-31		2013-10-01—2014-12-31
Insatsområde	Åtgärd	Sökt belopp för utbetalning
	1.3 Turism - upplevelser	1 650 000kr

1. Sammanfattning

Projektet har genomförts enligt beslutad tidsplan och med de medel som stått till förfogande. Innehållsligt har projektet löst alla uppgifter enligt projektplanen – flytt och återuppförande av hembygdsgård samt nyuppförande av sjöbod, inventering och insamling av föremål, uppbyggnad av utställningar med bakomliggande informationssystem. Arbetet har bedrivits under dialog med boende och näringar på ön. Framtida samarbete med näringsidkarna på Ulvön har redan påbörjats med t.ex. samarbete med hotellet samt att samtal förs med många andra.

Marknadsföring av projektet

Se nedan p 9

Januari och februari 2014: Tillsättning av projektledning och kvalitetsansvarig

Vi planerade hela projektet, upprättade anbudsunderlag och tog in anbud. En kvalitetsansvarig kunde utses i april.

Innan projektet inleddes fanns en projektledning bestående av 4 personer utsedda av Ulvö kapellags styrelse. Gruppen har hållit 20 protokollförda möten.

Mars-juni 2014: Rivningar och markarb, ledningsdragning och grundläggning

De praktiska arbetena inleddes i april med rivning av äldre byggnader på byggplatsen, schaktning och markplanering samt grundläggningar för sjöbod och kokhus. För sjöboden konstruerades en klassisk stenkista, för kokhuset en planerad grusbädd som under lag för befintliga grundstenar. VA, el och bredband drogs fram under november-december.

Juli 2014: Uppförande av ny sjöbod, vedbod, båtlänning, bryggor

Den timrade sjöboden består av storbrygga, bodsvale, sjöbod, vedbod och bodskulle samt båtlänning. Byggnaden konstruerades som byggsats hos entreprenören Åke Skott, togs därefter ned och sattes upp på byggtomten i Ulvöhamn. Utöver stenkistan är byggnaden förankrad med ett antal pålar vid storbryggans ytterkant samt under den täckta båtlänningen. Träarbetena inkl nedstigningsramp vid storbryggan har kunnat färdigställas, el är indragen och tidsenliga lås och beslag har monterats. I arbetet har ingått att utveckla goda och tidsenliga lösningar för bl a smide och träbehandling.

Augusti-september 2014: Flytt av hembygdsgård inkl grundstenar och spisatrapp

Hembygdsgården - som är ett klassiskt kokhus - nedmonterades stock för stock, flyttades och återuppfördes på den nya tomten. Alla grundstenar flyttades med från den ursprungliga platsen. Tyvärr var byggnaden bitvis i ganska dåligt skick, men tack vare en duktig byggare kunde problemen lösas. Hembygdsgårdens två eldstäder har murats upp på nytt med tidsenliga skorstenar.

September-december: Invändigt färdigställande av kokhuset

Invändigt har byggnaden justerats med spännpapp och nya tidsriktiga tapeter och taket är nymålat. En del av ena rummet är avsatt för receptionsmiljö. Byggnaden är i dag i betydligt bättre skick än före flytten.

Februari-december 2014: Inventering och förvärv/inlån av föremål

Föremålsinventering har pågått under hela projektiden och resulterat i en stor samling föremål främst avseende fiske och binäringar. I arbetet har ingått accessionsföring, registrering och museifotografering. Råd i arbetet har erhållits från Örnsköldsviks museum och Läns museet Västernorrland. Delar av detta arbete fortsätter med ideella krafter.

Oktober-december 2014: Uppbyggnad av utställningar

Anläggningen består av flera utställningsmiljöer. **Kokhuset** har varit den minst komplicerade eftersom den redan förelåg i den hembygdsgård som nu flyttats. **Sjöbodens nedre plan** består av bodsvale, sjöbod, snickarbod/vedbod samt täckt båtlänning. Dessa miljöer härbärgerade den typ av föremål vi samlat in. Det har varit viktigt för oss att återfinna alla slags redskap och attiraljer som normalt begagnades av fiskaren och att arrangera dessa med höga krav på autenticitet. Föremålsutställningarna inkl ljudmiljön arrangeras under Leo von Eulers överinseende men med stort inslag av ideellt arbete.

Kunskapsrummet, Leo von Euler

Den utställningsmiljö som byggts på bodskullen 1 tr upp är av annan art, inte autentiserande utan kunskapsförmedlande. Till detta använder vi bilder och pekskärmar samt en nätanknuten datorstation där den besökande kommer åt vår databas. På bodskullen finns dessutom en enkel replik av den drängkammare hos fiskarfamiljen Bergner som beboddes av författaren Lubbe Nordström år 1905.

Februari-december 2014: Informationssystemet realiseras

Under hela perioden har pågått insamling och bearbetning av den information i form av texter, bilder och filmer som ska finnas i den planerade databasen och som i museet är integrerad med den utställning som byggs på bodskullen.

I samarbete med Läns museet har vi byggt upp en webbaserad databas i Collective Access som från och med nu blir en uppsamlingsplats för all dokumentation med anknytning till Ulvöarnas kulturarv – arkivdokument, bilder, filmer, intervjuer. Innehållet i databasen kan nås på flera sätt - via webben med vanliga datorer, via de mer arrangerade informationspunkter som nås med hjälp av QR-koder i museets olika miljöer samt via pekskärmar i bodskullens kunskapsrum.

Målsättningen med detta system är att informationen ska kunna underhållas även på distans, varigenom det blir möjligt att hålla systemet levande. Att bygga denna virtuella resurs känns särskilt angeläget när det gäller ett museum i Ulvöhamn eftersom detta av naturliga skäl aldrig kan bli lika lättåtkomligt som ett museum i en tätort på fastlandet. Vi är övertygade om att detta upplägg kommer att öka intresset hos historieintresserade att besöka Ulvön.

Delar av detta arbete fortsätter med ideella krafter.

Februari 2014- Informationsspridning om verksamheten och resultat

Se nedan p 9

2. Nyskapande och innovativitet

I likhet med andra museer eftersträvar detta museum autenticitet i fråga om sinnliga upplevelser och när det gäller hur byggnadernas olika miljöer gestaltas. Ovanpå detta ligger ett informationssystem som arrangeras digitalt utan att störa den fysiska miljön och som även kan nås över nätet. Informationssystemet förstärks genom det kunskapsrum som inretts i sjöbodens övre plan. Att vi bygger ett självständigt informationssystem som lever sitt eget liv utanför anläggningen ger ett stort mervärde och är definitivt innovativt.

Projektet har även haft till uppgift att diskutera verksamhets- och driftsformer som stödjer den lokala besöksnäringen och främjar utveckling av en kulturell näring. I den verksamhet som inleds 1 maj 2015 kommer dessa saker att realiseras. Det sker i linje med projektets förstudie, sammanfattat i projektansökan p. 8.1 - 8.4 och 8.9.

Under hela projektiden har projektets olika aktiviteter dokumenterats i text och bild bl a på kapellagets hemsida och på vår facebook sida enligt p. 8.7 i ansökan. Denna transparens har betytt mycket för det

engagemang som nu visas från näring och allmänhet. Det lägger även en grund för det engagemang och de ideella insatser som kommer att krävas för driften av den färdiga anläggningen.

<http://www.ulvokapellag.com/ulvo-museum-%E2%80%93-ett-projekt>

3. Projektbeskrivning, uppfyllelse av syfte, mål och målgrupp

Projektet som sådant har arbetat med två målsättningar (Projektansökan p 8.4):

- att skapa en inspirerande miljö för långsiktigt arbete med Ulvöarnas kulturarv i termer av skrifter, filmer, foton, ljudupptagningar m m och en plats där detta kan göras tillgängligt för alla intresserade
- att utveckla ett besökscentrum enligt förstudien med alla grundläggande funktioner på plats i samband med planerad driftsättning 2014 och att bygga anläggningen så att den kan drivas med ett minimum av kostnader och miljöpåverkan.

Vi anser att vi med den färdiga anläggningen har realiserat dessa mål.

De övriga syften och mål som formulerats för projektet handlar om hur denna anläggning verkar i samhället och hur den kan främja Ulvöns fortsatta utveckling (Projektansökan p. 8.3 - 8.4):

- Skapa ett "hem" för Ulvöarnas kulturarv
- Stärka varumärket Ulvöhamn
- Bidra till uthållig turism (återvändande turister)
- Bidra till sysselsättning och företagsbildande
- Bidra till ökad medvetenhet om miljöns betydelse för våra livsvillkor

Vi har under projektarbetet mottagit många bevis på att arbetet med det lokala kulturarvet möts av stor uppskattning bland näringsidkare och boende, bland många av dem som har anknytning till bygden och som är intresserade av Ulvöarna, Höga kusten, fiskarkulturen och surströmmingen, Lubbe Nordström m m. När vi nu kan lyfta fram dessa saker i utställningsmiljöer, i informationssystemet och i olika aktiviteter då bygger vi ett historiskt baserat varumärke. Det är till detta varumärke dagens och morgondagens turister reser och återvänder. Detta är avgörande för en långsiktigt hållbar besöksnäring – därmed för hela samhället. Naturmiljön bildar ett eget tema i museets kunskapsrum. Allt som presenteras i detta rum kan sägas illustrera 350 år av samverkan mellan människa och natur.

Aktiviteter enligt beslutad tid- och aktivitetsplan	Upp- arbetad del av budget	Kommentar
Marknadsföring av projektet	5.988	
Tillsättning av projektledning och kvalitetsansvarig	20.711	
Rivningar och markarb, ledningsdragning och grundlägg	454.509	
Uppförande av ny sjöbod, vedbod, båtlänning, bryggor, utv anordningar	1.517.699	
Flytt av hembygdsgård inkl grundstenar och spisatrapp	465.345	
Invändigt färdigställande av kokhuset	95.865	
Inventering och förvärv/inlån av föremål	68.137	
Uppbyggnad av utställningar	368.180	
Informationssystemet realiserar	22.548	
Några insatser för något/några av de horisontella kriterierna		Se nedan

Informationsspridning om verksamheten och resultat	0	Information har mestadels skett via sociala medier och föreläsningar, informationsbrev har skickats med jämna mellanrum till myndigheter och media. Via vår hemsida har vi nått ut till boende, både fast och sommarboende samt en stor allmänhet.
Projektutvärdering och slutredovisning	-	Inga kostnader (ideellt arbete)

4. Indikatorer

Om indikatorerna skrev vi följande i projektansökan:

"Vi uppskattar att det totalt skapas 10 nya arbetstillfällen. Om man lågt beräknar att besökscentret och utökade och nya aktiviteter ger 3000 ytterligare turister till ön behövs tjänster inom restaurang, hotell, guidning, aktiviteter m.m. förutom den bemanning som behövs för själva besökscentret. Vi räknar med att det fullt utvecklade besökscentret behöver bemannas med 4 personer som arbetar med information, visningar, viss försäljning, guidningar, hantverkskurser etc samt museivakthållning."

Projektet är alltså inte av det slaget att de mängder som angetts i indikatorerna infrias under projektiden. Det är snarare efter projektets slut, när anläggningen står färdig att tas i bruk, som arbetet med nya arbetstillfällen och företag kan ta sin början. Det är mot den bakgrunden som siffrorna nedan om antalet nya företag och antalet skapade arbetstillfällen ska ses. Under projektiden har förutsättningarna för vår beräkning om antalet nya arbetstillfällen stärkts – självfallet behövs en utökad servicebemanning när antalet turister ökar, något som vi är helt övertygade om att det kommer att ske.

Indikator	Kvinnor	Män	varav kvinnor med utländsk bakgrund	varav män med utländsk bakgrund	Antal
Antal deltagande kvinnor med svensk bakgrund	7				
Antal deltagande män med svensk bakgrund		14			
Antal nya företag ägda av kvinnor med svensk bakgrund	2				
Antal nya företag ägda av män med svensk bakgrund		1			
Antal skapade arbetstillfällen (årsarbetskrafter) för forskare-kvinnor med svensk bakgrund	5				
Antal skapade arbetstillfällen (årsarbetskrafter) för män med svensk bakgrund		5			
Marknadsföring På grund av utökade kostnader för VA har Ulvö Kapellag beslutat ta denna kostnad utanför projektet. UKL finansierar broschyr och affischer – se nedan. Löpande information i våra sociala medier (fb och hemsida) har nåtts av 400-700 personer.					50 000 kr

Privat projektfinansiering med anläggningar/ material/utrustning – bidrag från Ulvö Kapellag.					25 000 kr
Privat medfinansiering med arbetsinsatser(SEK) 2 900 timmar x 220 = 638 000 kr. Dessutom har projektet bidragit med gratis boende för Sven Bodin och Sidensjö EI för 28 000 kr					638 000 kr

5. Jämställdhet/Integration och mångfald/Miljö/Folkhälsa

I kunskapsrummet på bodskullen lyfter vi fram kvinnorna och deras centrala roll inte bara i hemmet utan i själva fiskarkulturen.

Museet befinner sig i en bransch där vi traditionellt ser en hög andel kvinnor men projektet har frånsatt detta ingen säker effekt på hur fördelningen kvinnor/män kommer att förändras, bl a av det skälet att vi idag inte kan säga hur den framtida driften organiseras.

Indirekt kommer museet att bidra till sysselsättning genom att det blir en resurs för besöksnäringen. Det finns anledning att i dessa sammanhang arbeta vidare med genusfrågorna och där så är motiverat främja en bra könsfördelning vad gäller sysselsättning och företagande. Motsvarande kan sägas om sysselsättning av invandrare.

Anläggningen består av ett återvunnet kokhus från 1700-talet och en nybyggd replik på en sjöbod från 1890-talet. I arbetet med båda byggnaderna har vi eftersträvat material och arbetssätt som var typiska för sin tid – slamfärger, återvunnet tegel, undvikande av moderna kemiska preparat, ett begränsat antal elektriska installationer, ingen värmeanläggning. Vintertid kan anläggningen försättas i viloläge, med noll energitillförsel, utan att skadas. Vi tror att anläggningen i detta avseende kan fungera som ett bra exempel även för andra projekt där man omhändertar det byggda kulturarvet.

I den fasta utställningen i kunskapsrummet finns ett huvudtema som handlar om natur och geologi och med beskrivning av den flora och fauna som kännetecknar Ulvön med omkringliggande skärgård. Vår ambition är att i framtiden anordna konferenser och workshops som kan handla om havsmiljön, fiskets utveckling och problemen kring detta i miljöförstörelsens spår.

6. Privata bidrag i annat än pengar

De privata bidragen kommer i huvudsak från projektgruppen där samtliga har arbetat gratis. Tillsammans med övriga privata insatser beräknar vi att ca 360 dagsverken (2900 arbetstimmar) har levererats till ett beräknat värde av 638 600 kr.

7. Projektets övriga resultat

Gensvar och delaktighet

Ulvöarna har genom decennierna varit föremål för ett antal utredningar och utvecklingsprojekt. Dessa projekt har genomgående handlat om turismnäring, infrastruktur och samhällsservice. Det senaste - "Skärgård i världsklass" – har i många avseenden lyft Ulvöhamn som turistort och lagt en grund även för satsningen på Ulvö museum.

Vårt museiprojekt arbetar i en smalare tradition skapad av enskilda personer som pastor Sillén i Nätra, som gjorde uppteckningar av Ulvöns äldsta handlingar, av författaren Lubbe Nordström och historikern Kjell Söderberg som gjort omfattande insatser för Ulvöhamns historia – och inte minst av pastor Manbert Pehrson i Ulvöhamn som tog initiativ till den hembygdsgård som uppfördes 1947 och som nu utgör museets kokhus. I besöksmålet Ulvöhamn har de flesta besökarna kommit i kontakt med detta arv när de besökt Ulvö gamla kapell eller hembygdsgården men på det hela taget har ulvövistelsen handlat om andra saker. Ett museiprojekt som för första gången sätter Ulvöarnas kulturarv i centrum kan inledningsvis upplevas som en försvunnen gäst som dröjer i farstun och begär en stunds uppmärksamhet. På denna punkt ser vi nu en stor förändring. Vår ambition att skapa delaktighet genom regelbundna informationsträffar m m har p g a tidsbrist inte kunnat uppfyllas, men under hela projektiden har vi ändå kommunicerat projektet med ulvöbor, näringar och andra intresserade både i mötesform, enskilda samtal och via sociala medier. Det arbetet har burit frukt - känslan och förståelsen för Ulvöarnas kulturarv och nödvändigheten att bygga ett museum kring detta har arbetat sig in från farstun till storstugan. Ett viktigt moment i detta är vår omfattande föremålsinsamling där alla fastighetsägare har kontaktats. Många har skänkt föremål och utan deras insatser hade museet knappast kunnat förverkligas i den form vi önskade.

Projektet möts således nu av respekt, intresse och entusiasm och bland näringsidkarna finns ett uttalat intresse av att använda anläggningen som en resurs i den egna verksamheten. Detta gensvar och denna delaktighet är kanske vårt viktigaste "kapital" för framtiden, när anläggningern ska drivas – inte som en steg för steg avtynande resurs utan som ett levande centrum för Ulvöarnas kultur som ständigt förbättras.

8. Projektets förväntade effekter på sikt

Dessa frågor gäller hur själv a besöksanläggningen och anordningarna för drift av denna kan överleva på sikt. Rubrikerna återfinns i Projektansökan p. 12.3.

Ökad kunskap och kompetens hos oss själva till gagn för fortsatt verksamhet

Den kunskap som byggts upp i projektet är en avgörande del av de resurser som ska förvaltas i och omkring anläggningen. Projektet har krävt kunskaper om hur man bygger stenkistor, hur man timrar, när olika material och byggsätt fungerar, hur tidstypiskt smide och snicker var beskaffat, vilka material som användes till väggbeklädnad och måleri, hur fasader skyddades mot röta, hur skorstenar såg ut och byggdes, hur båtstänger anbringades, hur man byggde hängrännor m m. Det har även varit nödvändigt att hämta upp fakta och skaffa kunskaper om de olika tematiska kunskapsområden som utgör huvudindelning av databas och informationssystem – Ulvöarnas natur och geologi, strömmingsfisket, jord- och skogsbruk, andra näringar, Ulvöns samhälle, människor och bostadsmiljöer, Ludvig Nordström.

Ingenting av detta kan köpas i en upphandlingsprocess för byggnadsarbeten och scenografi – det är kunskaper som måste "ägas" av projektet och som måste kunna fördjupas i framtiden.

Fortsatt utveckling av informationssystem (webb, databas m m)

Informationssystemet i museet består av ett kunskapsrum med skärmar och nätkopplade datorer som ger tillgång till omfattande information om alla aspekter av Ulvöarna och deras historia. Handlingar i form av texter, bilder, filmer, ljud, dokument och egna texter lagras i databasen "Collective Access" som nås via webben, en lösning som hanteras i samarbete med Länsmuseum Västernorrland och med backup i Landsarkivet. Den är säker och enkel att använda, kräver inga lokala installationer och är kostnadsfri.

Förbättrad och fördjupad kulturturism + Ökat antal besökare inkl återvändare.

Vi är övertygade om att anläggningen skapar ett nytt motiv till att bege sig till Ulvön och att återvända dit fler gånger. Vi tror att anläggningen förändrar allmänhetens upplevelse av Ulvöhamn och att den – tillsammans med de verksamheter som kan bedrivas där - utövar dragningskraft på besökare som söker kulturella upplevelser. För att följa upp detta bör vi organsera besöksenkäter.

Ökat medvetande om miljöpåverkan – se ovan p. 3.

Fler jobb - Fler fastboende - Skärgård i tillväxt - Spinoff för nya verksamheter, t ex i form av turistiskt

hantverk

Ulvöns överlevnad som samhälle avgörs i ett triangelsamband mellan besöksvolym, näringsutveckling och infrastrukturella insatser från samhället. Med en uthållig och hög besöksvolym upprätthåller man en stabil grund för en på turism baserad näring. Satsningar på kommunikationer och annan infrastruktur liksom åtgärder för fastboende kan då motiveras och dessa ger i sin tur motiv till ytterligare privata satsningar. Tillkomsten av ett besökscentrum för Ulvöns kulturarv är inte ensamt avgörande i denna process, men i en näringsstruktur som baseras på turism och upplevelser får vår satsning stor betydelse. I anläggningen vill vi även saluföra lokalt hantverk och lokal slöjd som annars inte förekommer. Förhoppningsvis lägger detta även en grund till lokal tillverkning. Vi hoppas således att redan nästa sommar kunna tillverka tråkaggar av den typ som en gång i tiden användes för strömmingsinläggningar.

Våren 2015 organiseras med stöd av bl a Örnsköldsviks kommun ett pilotprojekt där Ulvö kapellag, i egenskap av ägare till anläggningen, tillsammans med öns näringar ska utveckla förutsättningarna för en bemannad verksamhet som bär sina kostnader. Verksamheten innefattar då inte bara själva besökscentret utan även andra kulturella besöksmål som gruvorna, Lotsstugan, Ulvö Gamla Kapell och Sandviken. Pilotprojektet ska pågå i tre år med målet att skapa en fungerande kulturell näring på Ulvön. Den framtida driftsformen - inkl vem som ska svara för driften - avgörs därefter. Huvudalternativet till att sköta driften i UKL:s egen regi är att den utarrenderas till befintlig eller ny näringsidkare.

Drift fr o m juni 2015

Anläggningen kommer t v att drivas i Ulvö kapellags egen regi. Vi kommer att ha kostnader för underhåll, olika verksamhetsaktiviteter samt 2-3 heltidsanställda under perioden 15 juni – 15 september. Förutsedda intäkter från entréavgifter och guidningar torde inte på långa vägar väga upp dessa kostnader. För de inledande tre verksamhetsåren söker vi därför driftsbidrag till lönekostnader från bl a landstinget och Örnsköldsviks kommun.

9. Resultatspridning samt information och offentliggörande

Vi har haft reportage i lokalpressen, kontinuerligt informerat kommunen och andra myndigheter och genomfört ett antal muntliga föredragningar. En bred marknadsföring görs i samband med invigningen den 13:e juni. Den riktas till en lång rad av inbjudna och finns även i annonser och på vår presskonferens. Vi räknar med att både TV och övrig media ska vara intresserade.

Med start invigningsdagen distribueras även en broschyr om museet.

Under hela projektiden har projektets olika aktiviteter dokumenterats i text och bild bl a på kapellagets hemsida och på vår facebook sida enligt p. 8.7 i ansökan. Denna transparens har betytt mycket för det engagemang som nu visas från näring och allmänhet. Det lägger även en grund för det engagemang och de ideella insatser som kommer att krävas för driften av den färdiga anläggningen.

<http://www.ulvokapellag.com/ulvo-museum-%E2%80%93-ett-projekt>

10. Kopplingar till andra projekt

Den satsning vi nu gör på Ulvön är ett rejält komplement till de skärgårdssatsningar som görs i Ö-viks kommun och övriga delar av Höga Kusten. De mål 2-finansierade projekt som har kopplingar till vårt projekt är bl.a. "en skärgård i världsklass" 1+2, "Hållbar besöksnäring i Västernorrland" samt de kommande projekten i våra grannkommuner. Vi kommer att bli en viktig aktivitet för många andra turistprojekt i Höga Kusten.

11 Projektföljeforskning (obligatoriskt för samtliga projekt som omfattas av följeforskning)

12. Övrigt

Det visar sig redan nu att projektet kommer att bli en del av det sociala livet på ön, många kommer att vilja hjälpa till med olika saker samt att vi har startat samarbete med Ulvö Hotell och planerar samarbete med andra näringsidkare, något som blir en stor hjälp med marknadsföring då man tar med ett besök för sina gäster i sina broschyrer.

13. Underskrift

Datum

2015-03-19

Ort

Örnsköldsvik

Underskrift

Namnförtydligande

Jan Bagge